SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 190. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 4, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го ЖОВТНЯ 1991 Ч. 190. РІК XCVIII.

Л.ЛУК'ЯНЕНКО ПОСИЛЮЄ ПЕРЕДВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

Київ (ПБ УНС, Р. Руденко). — Тут в суботу, 28-го вересня, о 4-ій год. по полудні на Майдані Незалежности відбулася репрезентація Української Республіканської Партії та засновників Української Гельсінкської Групи, яка згодом перетворилася на Українську Гельсінкську Спілку, а пізніше на УРП.

Тисячі киян зібралися на майдані, щоб послухати претендента на президентський пост Левка Лук'яненка та інших видатних громадсько-політичних діячів.

Як відомо, УРП є найбільшою з новостворених демократичних партій в Україні, вона стала першою законно зареєстрованою партією, яка поставила своєю метою побудову української незалежної соборної держави, підвищення добробуту народу України, утвердження демократичного ладу та виведення України з міжнародної ізоляції. Гарантією повноцінного життя людини і народу УРП вважає демократичний державний і суспільний лади з незалежною економічною діяльністю, різними формами власности і ринковою економікою. Головними засобами діяльности і боротьби за демократію УРП обрала друковане слово, радіо, телевізію, демонстрації, пікетування, бойкотування, страйки, мітинги, акції громадської непокори. УРП налічує понад 10,000 членів.

Голова УРП Л. Лук'яненко розповів про політичну боротьбу, ще у 50-их роках, про арешт, тюрми, звільнення і новий арешт за створення УГГ і правозахисну діяльність. Багато було сказано про діяльність УРП на сучасному етапі політичної боротьби, коли творяться нові структури влади для досягнення справжньої незалежности України. Виступ Л. Лук'яненка присутні активно привітали і обдарували його квітами. Бурхливими оплесками учасники мітингу зустріли також засновника і голову УГГ, багаторічного політв'язня, видатного українського письменника і громадського діяча Миколу Руденка, який розповів про відкриту боротьбу з тоталітарним режимом у роки так званого застою, про табори смерти, у яких загинули такі видатні й мужні сини України, як поети Василь Стус, Юрій Литвин, учитель і філософ Олекса Тихий, український науковець і перекладач Валерій Марченко, російський письменник Анатолій Марченко та інші політичні в'язні, провина яких полягала тільки в тому, що вони виступали на захист прав людини і прав нації.

Виступили колишні політв'язні, а нині члени УРП — Микола Горбаль, Василь Овсієнко, Анатолій Лупинос. У виступах звучала тривога за майбутнє України та зверталася увага на те, що влада на місцях все ще перебуває в руках комуністичних реакційних сил.

Наступного дня, 29-го вересня, на майдані Незалежности відбулася репрезентація голови Л. Лук'яненка як кандидата на пост президента України. Перед початком інформаційна служба УРП виставила плякати і стенди, які знайомили присутніх з історією УГГ-УГС-УРП. Численні промовці визначили найважливіші етапи боротьби за демо-

(Закінчення на стор. 3)

„І ми за незалежну Україну"

Київ. — Газета „Голос України" помістила у числі 169 обширну інформацію під повищим заголовком, автором якої є Харитон Берман, лікар-кардіолог, народний депутат Білоцерківської Міської Ради, голова Білоцерківського товариства жидівської культури.

Він пише, що жидівсько-українські відносини — тема, яка потребує всебічного висвітлення, бо за сотні років спільного життя „ми спромоглися нагромадити стільки проблем і непорозумінь, що без спільного пошуку правди вирішити їх буде важко".

Автор інформації думає, що головними ворогами є упередження і стереотипи. „Саме з ними слід боротися з допомогою справжньої істини, яку від нас багато років ретельно приховували. Чи знає, наприклад, більшість читачів, що жиди живуть на Україні тисячі років, а в „стольному городі" Києві вже в VIII—XI століттях була багата і творча жидівська громада. Багатьом не відомо, — пише далі Х. Берман, — що в 1917 року на території України, якщо враховувати Холмщину, проживала третина всіх жидів світу. Якби українці були якимись затятими антисемітами, то навряд чи подібне могло бути можливим. Та й тепер ставлення до жидів на Україні вельми шанобливе".

Автор нагадує жидівській громаді, що коли в Україну приїжджали представники горезвісної „Пам'яті", то діячі українських державних, політичних і громадських організацій твердо заявили, що в Україні таким немає місця. Автор каже, що він хоче, щоб українська і жидівська молодь знали, що українці і жиди не раз допомагали один одному. Він твердить, що, наприклад, запорізькі козаки дуже часто перемагали тому, що жиди допомагали їм купувати озброєння. „А чи знаєте ви, скільки жидів воювали в загонах Устима Кормелюка, Олекси Довбуша — лік їх тисячі".

Жиди, згідно з твердженням Х. Бермана, допомагали Українській Народній Республіці, де в Раді Міністрів було міністерство для жидівських справ. Він також згадує про дружбу жидівських і українських культурних діячів та рятування багатьох від сталінського режиму.

„Я хочу, щоб українці знали, хоча серед нас більшість покищо розмовляє російською мовою, не слід сприймати це як зневагу до України, так склалося життя. Але ми, всі українські жиди дуже любимо цю землю, цей край. Ми його патріоти". Берман закінчує свою інформацію-статтейку патріотичною фразою: „Ми повинні усвідомити, що тільки в суверенній українській державі жиди зможуть бути спокійними за своє майбутнє, зможуть розвивати свою культуру, традиції, мистецтво, разом з іншими народами України будувати краще життя. Взаєморозуміння, дружба між нашими народами допоможуть Україні стати демократичною, вільною, славною", — каже у статті жидівський діяч.

ВИСТАВКА В УІА

Ню Йорк. — Український Інститут Америки влаштовує виставку графіки відомого мистця з Києва Миколи Стратілата, відкриття якої відбудеться у неділю, 6-го жовтня, о год. 2-ій по полудні. Виставка буде відкрита у неділю до год. 6-ої вечора, в наступні дні — від 2:30 по полудні до 7-ої вечора. Вихідний день УІА — понеділок. Виставка триватиме до 13-го жовтня.

Є. Прімаков очолив совєтську розвідку

Москва. — Президент СССР Міхаїл Горбачов призначив свого дорадника із зовнішньополітичних справ Євгенія Прімакова на посаду голови нового совєтського розвідувального управління. Ця організація повинна прийти на зміну Першому головному управлінню КГБ, яке займається чужинецькою розвідкою. Як коротко повідомило совєтське пресове агентство ТАСС, нове розвідувальне управління стане зовсім окремою державною службою.

Призначення Є. Прімакова свідчить про прагнення совєтського президента реорганізувати КГБ, колишній голова якого Володимир Крючков, на думку Горбачова, був справжнім організатором путчу, що провалився.

61-річний Прімаков провів дитинство і юність у столиці Грузії Тбілісі, в 1953 році закінчив Московський інститут сходознавства, у 1956 році — аспірантуру Московського університету. Він доктор економічних наук, академік. В КПСС вступив у 1959 році. У 1986—1989 роках Прімаков був кандидатом у члени ЦК КПСС, з квітня 1989 року — член ЦК, а з вересня — кандидат у члени Політбюра ЦК КПСС.

Від 1956 року Прімаков працював кореспондентом Держтелерадія, потім телевізійним оглядачем і кореспондентом „Правди" на Близькому Сході. Від 1970 року він перебуває на науковій роботі, став директором Інституту світової економіки і міжнародних відносин. Прімаков брав участь у міжнародних переговорах, що стосувалися урегулювання кризи на Близькому Сході, під час яких кілька разів особисто зустрічався зі Саддамом Гуссейном. Прімаков вважався одним з найближчих дорадників Горбачова від 1985 року. З особистого доручення совєтського президента він проводив рунду „човникової дипломатії" під час недавнього конфлікту на Близькому Сході.

Відбудуться збори і конґрес Пласту

Ню Йорк. — 11-ті Збори Конференції Українських Пластових Організацій — КУПО відбудуться в днях 12—14-го жовтня, в готелі Рамада Інн, в Іст Гановері, Н. Дж. Реєстрація від год. 9-ої рано.

В рамках цих зборів 13-го жовтня від год. 9-ої проходитиме Пластовий Конгрес Третій з такою програмою: в ранній сесії відбудуться доповіді на теми: „Пласт у діяспорі і в Україні в перспективі", „Попередні праці ПКТ і підсумки крайових конгресових комісій", „Відродження пластової ідеї в Україні".

Популуднева сесія після Богослужб включатиме: справи Постійної конгресової комісії, підсумки, пропозиції, прийняття рекомендацій ПКТ.

Вечором, о год. 8-ій відбудеться святочна вечеря з пластовою програмою. Заохочується всіх членів УСП і УПС взяти участь в цих важливих пластових нарадах. Запрошується зацікавлених гостей.

Інформації в справі КУПО: тел. і д-р Олег Гаврилюк (215) 572-0810; інформації в справі конгресу: тел. Любомира Крупа (201) 539-4937.

ДЖ. БУШ КРИТИКУЄ ДЕМОКРАТІВ

Вашінгтон. — У середу рано, 2-го жовтня, перед тим як відправитися у поїздку по трьох стейтах — Пенсильванії, Кентаккі і Теннесі, президент Джордж Буш висловив незадоволення діями політичних противників Адміністрації. Законодавці-демократи, наприклад, провели через Конґрес законопроєкт про продовження терміну виплати грошової допомоги безробітним. Втілення в життя цього законодавчого акту коштуватиме 6.4 біл. дол.

Дж. Буш сказав, що він не дозволить демократам диктувати політику країни і має намір накласти вето на законопроєкт, який передбачає збільшення терміну виплати грошової допомоги безробітним ще не менш як на три місяці. Він заявив, що він „не дасть скривдити" американських платників податків.

„Ми витрачаємо тонни грошей на виплату допомоги безробітним, і тому я маю намір зберегти бюджет країни від цього починання, яке може обтяжити і без того сильно обтяжену економіку країни", — сказав Буш.

Більшість республіканців підтримує президента Буша і закликає демократів у Конґресі відмовитися від наміру відкинути вето Президента. Демократи, однак, сподіваються, що їх підтримає значна частина населення країни, тим більше, що стан економіки ЗСА і далі не поліпшився, і рівень безробіття покищо не спадає.

Президент зупинився також на ставленні американської Адміністрації до військового перевороту на Гаїті і різко засудив путчистів.

Після прибуття у Піттсбург Президент взяв участь у прийнятті, призначеному на збирання грошей на проведення кампанії вибрання в Сенат республіканця Ричарда Торнбирга. У своєму виступі він підкреслив, що повністю підтримує кандидатуру Р. Торнбирга і сказав, що „якщо б у Конґресі було більше таких законодавців, як колишній секретар департаменту справедливости, економічна політика країни від цього лише виграла б". Якщо Торнбирг буде вибраний у Сенат, він стане другим республіканським сенатором від стейту Пенсильванія.

Домагаються роздержавлення телевізії

Київ (Р. Р.). — Тут в суботу, 28-го вересня, розпочалося пікетування будинку державної телевізії та радіо. В пікетуванні взяли участь члени Української Республіканської Партії, Руху та інших громадсько-політичних організацій. Пікетувальники вимагають резиґнації голови державної телевізії і радіо Миколи Охмакевича і розгляду на сесії Верховної Ради України проблем і питань про ролю засобів масової інформації під час спроби введення надзвичайного стану 19—21-го серпня 1991 року. Учасники пікетування вимагають резиґнації всього керівництва Держтелерадіо України і перетворення радіотелевізійної компанії на дійсно незалежну організацію, яка могла б безсторонньо інформувати про всі політичні процеси в Україні. Пікетування триватиме до 6-го жовтня, тобто до дня початку праці Верховної Ради України.

У Києві також уже кілька днів триває пікетування будинку колишнього обкому КПУ представниками Спілки „Чорнобиль", яка домагається для себе приміщення та необхідного майна, у зв'язку з чим навколо розподілу майна КПСС вчинився конфлікт.

„Треба визнати суверенність України"

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Під таким заголовком появилася коротка передова стаття у щоденнику „Чикаго Сан-Таймс" з 18-го вересня.

У ній сказано, що після майже століття приналежности до СССР, Україна долучилася до інших народів, підпорядкованих совєтському режимові, що тепер вимагають повної незалежности. На думку редакції цього почитного щоденника, Україна зовсім на це заслужила, та це буде в інтересі ЗСА визнати Україну як суверенну державу. Далі редакція відмічує Акт проголошення незалежности 24-го серпня цього року і що нова конституція включає повне право відлучитися від СССР, мати власне військо і вести свою власну політику.

Тому редакція „Чикаго Сан-Таймс" не бачить причини чому ЗСА мали б зволікати з визнанням незалежности і суверенности України.

У СВІТІ

НА ҐАЇТІ СТАВСЯ НОВИЙ державний переворот, у висліді якого до влади прийшла військова хунта на чолі з генералом Раулем Седрою. Демократично вибраний президент Жан-Бертран Арістід залишив країну. У вівторок, 1-го жовтня, адміністрація ЗСА заявила, що припиняє економічну і воєнну допомогу для Гаїті. Це саме зробила Канада. Арістід вчора виступив перед представниками Організації американських держав.

У ВІВТОРОК, 1-ГО ЖОВТНЯ, відновилися бої між хорватами і сербами, яких підтримують регулярні частини Югославської народної армії (ЮНА). Вони намагаються захопити міста Вуковар і Вінковці. Командування ЮНА оприлюднило заяву, в якій говориться, що армія зруйнує життєво важливі комунікації міст, в котрих хорвати блокують ґарнізони ЮНА.

У ВІВТОРОК, 1-ГО ЖОВТНЯ, В Алма-Аті відбулася зустріч керівників совєтських республік для обговорення остаточного варіянту економічного союзного договору. Таджикістан, Туркменія і Киргизія висловили готовість підписати договір ще до 15-го жовтня, Росія, Україна, Білорусія, Казахстан і Узбекистан повідомили, що підпишуть договір „дещо пізніше", проте не вказали коли. Вірменія, Азербайджан, Грузія і Молдова ще не прийняли певного рішення.

В ҐОНҐ-КОНҐУ ВІДБУЛАСЯ масова демонстрація студентів, на якій вони вимагали звільнення всіх політичних в'язнів у Китаї.

В ЕСТОНІЇ НА ЩОТИЖНЕВИХ авкціонах розпродуються державні підприємства. До кінця вересня було продано 66 промислових об'єктів на суму 5,787,000 карбованців. Всього в цьому році заплановано приватизувати державної власности на 300 міл. карбованців.

Й ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ державної незалежности в Україні діє понад 100 шкідливих промислових хемічних підприємств, 93 відсотки продукції яких іде на експорт і не приносить республіці жодного карбованця. Лише 5 відсотків українських сіл є газифіковано — це при наявности в Совєтському Союзі 45 відсотків світових запасів палива й газу, які експортуються в дев'ять країн світу.

У МЕТРОПОЛІЇ СВІТУ ВПЕРШЕ ПОВІВАВ ОФІЦІЙНО УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

Ню Йорк. (О. Кузьмович).— Здається, одним із найбільших зворушень української громади Ню Йорку та околиці, що зібралася в престижному готелі Валдорф Асторії у суботу увечері, 28-го вересня, на бенкет в честь голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука, був вид великого синьо-жовтого прапора, що маяв вперше поруч американського на фасаді будинку в серці Мангеттену.

Понад 700 осіб з усіх прошарків української спільноти та організацій, в тому числі багато молоді, заповнили велику залю готелю, щоб спільно відзначити проголошення незалежности України та привітати її перших офіційних представників, які приїхали до Канади і ЗСА, репрезентувати уряд України.

Святочний бенкет відкрив молитвою Єпископ УКЦ Василь Лостен, а відповідне привітання від УАПЦ виголосив Архиєпископ Антоній, щоб відтак передати благословення трапези присутньому Патріярхові УАПЦ Мстиславові, який прибув також сердечно почесного гостя, голову Верховної Ради Л. Кравчука.

Бенкетом провадив голова НТШ-А проф. Леонід Рудницький, який у вступному слові вияснив, що заступає голову організаційного комітету д-ра Ярослава Падоха, який після трьох операцій, хоча і присутній на бенкеті, але передав ведення його проф. Л. Рудницькому.

„Я аж надто свідомий історичного значення того, що це перший раз голова вільної української держави і представники уряду та народу незалежної України зустрічаються на вільній американській землі з представниками української діяспори. На думці і на серці нам усім наша Україна", — розпочав свої вступні слова проф. Л. Рудницький. Після привітань ведучий бенкетом покликав проф. Василя Маркуся піднести тост на щасливе правління членів уряду, а присутні, поставши, з місць відспівали „Многолітствіє".

У дальшому порядку проф. Л. Рудницький представив усіх цих, що засіли за почесним столом: Владик УКЦ і УАПЦерков з Патріярхом Мстиславом на чолі і пастора Української Євангельсько-Баптистської Церкви Володимира Домашовця, головного гостя Л. Кравчука та його дружину Антоніну, д-ра Я. Падоха і Євгена Стахова, членів Організаційного Комітету та членів Верховної Ради України, що приїхали в делеґації разом із головою: Миколу Хоменка, народного депутата України, керівника Секретаріяту Верховної Ради, Анатолія Зленка, міністра закордонних справ України, Дмитра Павличка, члена Президії ВР і голову Комісії у закордонних справах, Ігоря Юхновського, члена Президії ВР і голову комісії з питань народної освіти і науки та голову Народної Ради, Василя Євтухова, члена Президії ВР, голову комісії з питань розвитку базових галузей народного господарства, і Геннадія Удовенка, постійного представника України в ООН і заступника міністра закордонних справ та його дружину Діну.

Крім гостей за почесним столом, на залі, був ще цілий ряд членів делеґації між ними Юрій Спіженко, міністер охорони здоров'я України, Валерій Кравченко, міністер зовнішньоекономічних зв'язків України, та члени колеґії міністерства закордонних справ Ігор Турянський, Володимир Чорний, Сергій Батюк і завідуючі відділами Борис Тарасюк, Іван Шевченко та Олександер Мельник і Георгій Чернявський. На бенкеті також були присутні Микола Кириченко, завідуючий українськими справами при амбасаді СССР у Вашінґтоні, а з інших гостей амбасадор Польщі до ООН д-р Роберт Мрозєвіч, консул у Ню Йорку Єжи Сурдиковський, амбасадор до ООН Уганди Роббін Вляда, рабин Артур Шнаєр, посол з Канади Олександер Кундій, і трьох американських лікарів, що допомагають у медичних проблемах України, зв'язаних із наслідками катастрофи в Чорнобилі: д-р Дж. Рідж, д-р В. Вахголц і д-р Д. Бейкер.

Проф. Л. Рудницький відчитав два привіти в англійській мові від мейора Ню Йорку Дейвида Дінкінса і губернатора Ню Джерзі Джеймса Флоріо, якого представник був між почесними гостями.

Слово-привітання Є. Стахова від Організаційного комітету передало здається почування усіх присутніх на цьому вечорі українців із ЗСА, коли він представив їх, як тих, які покинули батьківщину під час сталінського терору, і тих, які приїхали тут малими дітьми або вже народилися на американській землі, але всі хочуть допомагати Україні морально, матеріяльно і політично. Ці американські українці вимагають також визнання України у Вашінґтоні та у цілому світі. Вкінці Є. Стахів висловив стурбовання останніми вістками про імперські погрози засобами економічної блокади ламати волю українського народу і закликав голову Верховної Ради та її членів не поступатись ніякому тискові, а співпрацювати з іншими народами лиш як рівний з рівним.

Л. Кравчук виголошує промову. Зліва — перекладач. (Фото: М. Титла).

У музичній програмі на високому рівні виступив скрипаль Олег Криса у суп-

(Закінчення на стор. 3)

В АМЕРИЦІ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ повідомив, що Москва і Вашінґтон виявили бажання почати переговори про редукцію нуклеарних запасів. За словами пресового секретаря Державного департаменту Марґарет Татвайлер, американська сторона готова вислухати будь-які пропозиції Кремля, але незалежно від них ЗСА різко скоротять кількість нуклеарних випробувань. Для переговорів у справі скорочення арсеналів найближчими днями у Москву вилетить група американських експертів. Сторони будуть представляти заступник державного секретаря ЗСА Реджиналд Бартоломю і заступник міністра закордонних справ СССР Алєксей Обухов. Дуже можливо, що переговори між Кремлем і Білим Домом приведуть до зустрічі голів чотирьох нуклеарних держав — СССР, ЗСА, Франції і Великобританії. Зустріч на вершинах може відбутися у листопаді.

ВПЕРШЕ ПІСЛЯ ВІЙНИ В районі Перської затоки президент Джордж Буш зустрівся у вівторок, 1-го жовтня, з еміром Кувайту шейхом Джабером аль-Ахмедом ас-Сабахом. Зустріч тривала майже чверть години, після чого Президент і емір провели коротку пресову конференцію в саді Білого Дому. Президент заявив, що сторони будуть добиватися збереження санкцій ООН проти Іраку „до того часу, поки нове керівництво не прийде до влади у Багдаді" — керівництво, яке заявить про готовість жити в мирі зі сусідами близькосхідного реґіону.

КІЛЬКІСТЬ ПРИХИЛЬНИКІВ судді Клеренса Томаса в Сенаті зростає. Сенатор Ричард Шелбі з Алабами став десятим демократом у вищій палаті Конґресу, повідомивши про свою підтримку кандидатури К. Томаса на члена Верховного Суду. „Я не сумніваюся, що життєвий досвід судді Томаса і його професійний досвід будуть сприяти його успішній діяльності у Верховному Суді", — заявив Шелбі. Минулої п'ятниці при голосуванні за кандидатуру Томаса голоси в юридичному комітеті Сенату розділилися порівну (7:7), при чому проти нього проголосували лише демократи, а „за" — шість республіканців і один демократ. У повному складі Сенату 57 демократів і 43 республіканці.

ВИСТУПАЮЧИ НА ПРЕСОВІЙ конференції, сенатор Билл Бредлі, демократ з Ню Джерзі, запропонував надати податкові пільги родинам з дітьми. Згідно з його плянами, звичайна родина може відтягати по 350 дол. на рік на кожну дитину. Бідні родини, звільнені від сплати податків, будуть діставати від держави 350 дол. за кожну дитину. Програма, яку запропонував Б. Бредлі, розрахована абсолютно на всі родини, незалежно від їх заробітку. Сенатор сказав, що має намір офіційно запропонувати законопроєкт про податкові пільги родинам з дітьми після того, як 14-го жовтня Конґрес приступить до роботи, вернувшись з тижневих вакацій.

ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВЕ управління ЗСА повідомило, що платники податків незабаром зможуть оформляти свої річні звіти про сплату податків телефоном прямо з дому. Новий проєкт-ініціятива фінансової служби буде незабаром апробована у стейті Огайо, де платникам податків з річним заробітком менше 50,000 дол. можна буде подати свої звіти телефоном.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Реорганізація збройної сили Заходу

У минулу п'ятницю, 27-го вересня 1991 року президент Буш виголосив через всі радіо-телевізійні станції велику промову, в якій проголосив своє рішення перевести ґрунтовну ревізію й реконструкцію існуючої збройної сили ЗСА, при чому стрижнем цієї реформи буде радикальна редукція атомової зброї. Президент покликався на розмови у цій справі зі західніми альянтами, причому за прізвищем назвав британського прем'єра Джана Мейджора, французького президента Франсуа Міттерана й німецького канцлера Гельмута Коля. Як причину такого рішення подав історичну зміну у міжнародних відносинах. Принесла цю зміну ліквідація воєнної загрози від Совєтського Союзу, як власник велетенського арсеналу атомової зброї. Атомова зброя Північно-Атлантійського Союзу (НАТО), у тому числі Америки, була найповажнішим забороном проти потенційальної можливости совєтської могутньої суходільної армії та атомової зброї на близьку віддаль. Упадок комунізму на Сході Европи й розгром путчу сталіністів разом із економічними й політичними труднощами всередині СССР практично перекреслив ту загрозу від СССР. Тому й настала нагода драстично зредукувати різні роди атомової зброї. Президент заповів ліквідацію атомових головок до гарматніх стрілен, ліквідацією ракет на близьку віддаль й інші т. п. заходи. Доручив вже секретареві оборони Робертові Чейні перевести у практиці ці реформи. Покликався на свій договір з Міхаїлом Горбачовим з липня цього року, в якому рішено зменшити число ракет на далеку віддаль. Тепер цього вже замало. Звернувся з закликом до СССР приєднатися до цього пляну й у себе знівечити названі роди атомової зброї. Але пригадав, що тепер яких 15 держав мають вже атомову зброю і те число може в найближчих роках збільшитися, бо існують „амбітні тирани", які прагнуть осягнути таку силу. Президент перестерігав, що поперше треба зберегти ще таку власну збройну силу, яка могла би в зародку унешкідливити всяку несподівану атаку і подруге, створити таку оборонну систему, щоб посідачі атомової зброї зрозуміли, що кожна спроба аґресії та ще й із покористанням атомової зброї буде для такого смільчака самогубством.

Промова Президента викликала в усьому світі надзвичайно прихильний відгук. Міхаїл Ґорбачов у перший хвилині заявив, що він візьме той плян „під увагу", але швидко цілком до нього приєднався. Те саме зараз же зробив Боріс Єльцин. Конґрес добачив у цьому пляні можливість редукції видатків на оборону, дармащо признав все ще мультибільйонний бюджет на оборону.

Відомо, що недавній путч сталіністів у Москві викликав острах на Заході — в чиї руки попадеться совєтський арсенал атомової зброї. Ліквідація того путчу заспокоїла лідерів країн НАТО. Президент признав у своїй промові, що окремі республіки в СССР, не назвавши ніякої по імені, не бажають собі мати атомову зброю і хочуть, щоб існуючий на їх території арсенал забрати геть. Совєтська атомова зброя розміщена у Російській Федерації, в Україні, Білорусії та в Казахстані. Боріс Єльцин, президент Російської Федерації, погодився забрати на свою територію всю атомову зброю. Це породило деякі застереження: коли би це сталося, що Російська Федерація стала би поруч з Америкою найсильнішою атомовою потугою. Коли б на місце Боріса Єльцина прийшов хтось менше відповідальний і розважний — могла б настати загрозлива ситуація. Ця проблема ще не розв'язана. Вона сполучена дещо з проблемою дальших подій в Україні по лінії реалізації її державної самостійности.

Виступ Буша у цій справі був для широких американських і міжнародних кіл несподіванкою. Він посвідчив, що Президент ЗСА має такий широчезний засяг своїх обов'язків і турбот, що це мусить бути людина з такою попередньою підготовою до того становища, як її мав Джордж Буш. Свій плян він, очевидно, міг скласти тільки у співпраці з найкращими військовими фахівцями-плянувальниками. У промові Буша було стільки військових назв і термінів, що добре орієнтуватися у тому пляні можуть тільки військові фахівці. Нам цікаво знати, що проблема безпеки світу все ще стоїть на першому місці всіх проблем.

Михайло Шпонтак

ЗАХІД ОПЛАКУЄ УПАДОК ІМПЕРІЇ

Замість вітати відновлення демократичних самостійних держав у процесі безкровної революції, деякі засоби масової інформації та державні мужі Заходу проповідують якісь зміни, які відновлять новий „суверенний союз" совєтських суверенних республік чи конфедерацію. Центр у такій конфедерації затримує чи „добровільно" отримує майже всі атрибути і ресорти державної влади; спільна оборона, зовнішня політика, одна валюта і банкова система, охорона кордонів і митниць, стислі економічні зв'язки, система оподаткування і навіть зовнішня гуманітарна допомога проходитиме через центр, а в результаті неросійські народи лишаються поневоленими в реставрованій колоніяльній імперії.

Самостійна Україна й інші народи, які проголосили незалежність від імперського центру шукають вирозуміння та морально-політичної підтримки на їхньому твердому шляху стати господарями на своїх прадідівських землях. Одначе звернення свободолюбних народів не доходить до умів державних мужів Заходу, які ніби захищають високі принципи демократії, свободи, самовизначення та справедливости. Годі зрозуміти таке неприязне стереотипне становище, бож президент Роналд Реґен запевняв українців інших у Білому Домі п'ять років тому, що „ваша мета є і нашою метою; ваша боротьба є і наша боротьба".

В уривку статті Стівена Сестиновича в поточному виданні „Ди Нешенел Інтерест", поміщеному в „Вол Стріт Джорнал" з 18-го вересня автор повертається до виступу президента Джордж Буша в Києві, який Віліям Сефаєр назвав „Ди Чикен Київ спіч". Не можливо прийти до висновку чому президент Буш іґнорує поміркований націоналізм Руху, а його (Руху) найвищу мету, відновлення демократичної Української Самостійної Держави вважає глибоко крайнім. Автор продовжує, що хоч це виглядає парадоксальним, але дві половини програми Рух-у „інклюзивність (всеобіймаюча) і сепаратизм" взаємно себе підсилюють, бо українські самостійницькі сили є в процесі осягнення довір'я і співжиття з меншинами країни.

Лондонський „Економіст" з ґльобальними впливами в своїх передових статтях (без подання авторів) з 31-го серпня і 7-го вересня віддзеркалює тугу, хвилювання та пригноблення Заходу з приводу трансформації Совєтського Союзу з надпотуги в „потугу багна". Одначе автор стверджує, що „влада вулиці" не перетворилася в товпу грабіжників, а серпень 1991 приніс певну ясність намічені мети. В результаті може прийти щось нове, обережний респект влади для звичайних людей. Народ осягнув той респект власним зусиллям і може мати причину до гордости. Одначе існує небезпека, що громадська війна в Юґославії може повторитись у значно гірший спосіб, бо не тільки республіки проголошують свою самостійність від Совєтського Союзу, але і Мордовія, Якутія, Татарія та інші хочуть вийти з Російської федерації. У статті з 7-го вересня п. з. „Юкрейн комінґ елайф" автор не цілком доброзичливо суґерує, що український національний гимн можна б замінити словами „Україна ще не народилась".

Проголошення самостійности 24-го серпня українці нав'язують до кількамісячної державности в 1918 році та до епізоду незалежности в XVII столітті. Більшість українців вірить, що цим разом самостійна Україна встоїться. Одначе відносини між Україною і Російською федерацією напружені, особливо після територіяльних претенсій Боріса Єльцина до частин країни заселення росіянами, якщо Україна вийде з СССР. Відносно слабша національна свідомість на східньоукраїнських землях парадоксально має і свої позитиви. Спорідненість мов і мішані родини йдуть на користь руху усамостійнення України. Одинадцять мільйонів росіян поселених у східньопівденних областях відчувають меншу небезпеку від української самостійности як їхні кузени в деяких інших республіках.

У ситуації не дуже прихильного становища західніх демократій до відновленої Української Самостійної Держави є приємно і радісно залучити Радіо Київ. Слухаючи цю радіоавдицію перед слухачем відкривається широкий образ економічно-культурного розвитку та державного закріплення України. Дебати у Верховній Раді та прийнятий новий кодекс законів скеровані на забезпечення державних кордонів власними збройними силами, рівних прав усіх громадян України, охорони торговельних контрактів і чужинецьких інвестицій, відродження українського шкільництва, власної валюти і банківництва, справи розвитку культури, забезпечення населення харчами тощо. Всякі зв'язки з новим союзним центром відкидається, а передбачається тільки дипломатичні стосунки та торговельний товарообмін на базі взаємної користи контраґентів. У дебатах Верховної Ради можна було теж почути ствердження міністра Ткаченка 20-го вересня, що запас збіжжя вистачить до кінця січня 1992 року.

Заходи американських українців через Конґрес ЗСА і звернення голови Верховної Ради України, Леоніда Кравчука до президента Буша в Білому Домі 25-го вересня, щоб гуманітарну допомогу доставляти Україні безпосередньо не увінчались успіхом. Тут напрошується значне підсилення і координація допомоги (особливо харчами і зерном) української діяспори, щоб загрожені реґіони, особливо більші міста України могли пережити голодну зиму 1992 року. Потрібно тут участи і координації всіх допомогових центрів і комітетів, централізація і масове включення в допомоговій акції усіх людей доброї волі та громадське розчислення з діловою контролею розподілу допомоги. Центральна координація допоможе в мобілізації збіркових акцій і справедливий розподіл допомоги потребуючим реґіонам. Чотири мільйони українських поселенців у діяспорі спільним зусиллям є спроможні допомогти брат братові і врятувати Україну від ще одного голоду.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

І ЩЕ, І ЩЕ ПРО ВИЗНАННЯ УКРАЇНИ

З почуттям деякого невдоволення прочитав я мою статтейку п. з. „До питання визнання України" („Свобода" зі 21-го вересня). На таке наражуєш себе, коли берешся писати про справи пливкі, в стадії формування і хаосу ще. Я вказав на деякі проблеми пов'язані з тим визнанням, та не намагавсь принаймні зробити деякі, хоч несміливі, висновки. То дозвольте додати дещо до моїх думок:

1. Не може бути найменшого сумніву, що Україна існує правно, як незалежна держава. СССР перестав як держава існувати.

2. Коли хто, (а особливо західні держави), вважають, що дальше живе СССР, то існує він подібно як підприємство у ліквідації. Коли торговельне підприємство збанкрутує, а нема виглядів на його оздоровлення, і воно найдеться у процесі розмотання його інтересів, то воно ще ніби живе. Так і нинішню Державну Раду, й інші органи влади СССР встановлені на ліквідаційній сесії Конґресу депутатів СССР, треба уважати ліквідаційною Комісією СССР, і не брати зазле урядові Л. Кравчука за участь у ній. Йдеться про перехід деяких прав й обов'язків у процесі ліквідації, про що Кравчук виразно натякає.

3. Викликає поважні сумніви роля Єльцина і його Росії в ході ліквідації СССР. З одного боку він поводиться як президент незалежної держави, Росії, а з — другого як співлідер конаючого СССР. Припускаю, що він на роздоріжжі: хотів би воскресити „матушку—Расєю", як національну державу російського народу, яка не мусіла б камуфляжувати себе як СССР, стати самостійним членом ООН, не замасковувати російський патріотизм, „совєтизмом", а водночас не хоче випустити з-під контролі Росії передусім ісламські країни. Відсіль підозріла співпраця між ним і лідером Казахстану Назарбаєм, які виглядало б співдіють у створенні якоїсь мабуть тіснішої конфедерації народів Евразії. То втримало б при союзі з Росією може теж ісламський Азербайджан, но і мабуть Вірменію, яка хоч промульґувала незалежність, то свідома, що для неї покров Росії історично незаступимий.

4. Якщо йдеться про відношення Єльцинової Росії до України, то я оптиміст. Хочеться вірити, що росіяни переконались уже, що їм треба забути колонізаторські тенденції і жити з Україною і Білорусією у добросусідських стосунках, спираючи їх на господарській співпраці. На те вказували б і дотеперішні договори підписані між Росією й Україною. Притемнює позитивні вигляди факт, що в межах України живе майже компактно на її східніх і південних кордонах близько 12 мільйонів росіян, які досі поводились і почувались на Україні як „пани". З того випливає постулят принаймні до виборів і референдуму 1-го грудня приховати наші екстремні лозунґи, що врешті ніщо інше як пусті гасла.

5. Повторюю, що узалежнення незалежного існування України від референдуму було помилкою. Прив'язував мабуть, хтось вагу до постанов Верховної Ради СССР про умови леґального виходу республіки зі складу СССР. Та ж СССР вже не існує. Але сталось. Тому вся увага на те, щоб вислід референдуму не був нижче 70 відс.! Інакше скандал! В тих умовах ведучим кандидатом на президента повинен бути таки Леонід Кравчук, бо велика кількість громадян пов'яже голос на Кравчука з голосом за незалежність під його проводом. Ідімо до мети, враховуючи наші слабкі місця.

6. Приймаючи, що Україна існує як незалежна держава, не будьмо розчаровані, що ні ЗСА, ні інші великодержави не будуть спішитись вислати своїх амбасадорів до Києва, до чого, до речі, зводиться питання визнання України як незалежної держави. Спершу мусить з'ясуватись для Заходу справа державности Росії, як незалежної держави, тобто перетворення СССР у „недержавну", а якусь міждержавну спільноту. Доки світ визнаватиме ґорбачовську „державу", як державу, або ця псевдодержава не випустить України з-під своєї опіки як це було з балтійськими державами, амбасадори великодержав Заходу туди послані не будуть.

Взаємини між Україною і великодержавами ще довго будуть відбуватись на неформальних основах, як, наприклад, прийняття Кравчука без паради перед Білим Домом з почесною військовою чотою, а так сказати „задніми дверима", висилання до Києва неофіційних посланників під різними камуфляжами і подібне.

Микола Бараболяк
Риверсайд, Ілл.

Іван Гречко
Львів

„В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ"

Таку назву має книжка, видана 1990 року у Вінніпезі Світовою Лігою Українських Політв'язнів. Рецензія на цю книжку, а властиво, відгук, — бо що тут рецензувати? — повинна була б появитися у нас давно. Та ба! Така, та й подібна, лектура доходить на Україну епізодично, розуміється, що й з великим запізненням. Отож, нехай вибачать нам видавці цього компендіюму нашої мартирології по численних концентраційних таборах біснуватого фюрера за спізнене слово подяки. Книжка грубезна, бо налічує 1,294 сторінки. Проте, коли уважно перечитуємо болючі тексти, коли вдивляємось в обличчя світлих і відданих великій ідеї людей, то мимоволі ловимо себе на думці — „а чому нема, чому не потрапили в жалобний реєстр..." — і тут в пам'яті виринають постаті конкретних осіб, конкретні ситуації, в яких попадали в жорстокі руки ґестапо і кріпо багато наших, переважно молодих людей, що служили тій самій ідеї, що й поминаємо в цій книзі мучеників.

Тут немає гадки дорікати за це упорядникові М. Марунчакові. Навпаки. Треба перейнятися великою вдячністю до нього, що піднявся такої тяжкої, але шляхетної християнської місії: пом'янути невинно „убієнних" за любов до матері України. Не зважаючи на те, що книжка об'ємиста, та все ж подає нам евіденцію тільки незначної частини тих, що за висловом О. Олеся „... і ніжний цвіт душі—лілеї, й життя прекрасне молоде..." на жертовник нації поклали. У книзі вісім розділів. У них, на основі свідчень, споминів, різного роду документів показаний наш героїзм і водночас, наша трагедія під чоботом фашистського окупанта. Окремої схвальної уваги заслуговує „Введення" (ст. 5 — 29). Уже самі по собі ці архицікаві сторінки заслуговують на видання окремою брошурою. Тому, що в стислій, але дуже прозорій формі малюють тло, на якому розгортаються трагічні події та їх первопричини тих далеких літ.

Авторові „Введення" можна позаздрити Божого дару — досконалого володіння політично-публіцистичною стилістикою та ельоквенцією. Усі інші вісім розділів, маючи різні заголовки, мериторично творять цілісний інформативний бльок про наші муки і терпіння, нашу Хресну дорогу до великої мети. Скільки тут імен, скільки героїзму та особистих трагедій, які ілюструють нашу вперту волю в змагу за державність! Найтрагічніший розділ книжки має назву „Жінки в національному резистансі". Він присвячений подвигові жінок, а властиво, дівчат — героїнь. Воістину подиву гідною була їх самопожертва для великої ідеї. Усі вони — ці шляхетні українки-заслуговують на те, щоб їх іменами були освячені назви вулиць, школи, організації жіночі та молоді у місцях, де вони народилися, жили і працювали для ідеї.

Та хоч найтрагічніший цей розділ, проте він є будуючий, бо свідчить, що „не вмирає душа наша, не вмирає воля" поки на сторожі їх стоять віддані нації дочки і матері-українки. В дещо пізніших літах число тих героїчних дівчат і жінок помножили знані світові імена Ірини Стасів, Стефанії Шабатури, Оксани Попович, Ірини Сеник, Олени Антонів та інших — число їм леґіон. Серед мучеників і жертв, поіменно згаданих в цьому пам'ятнику зустрічаю прізвища знайомих мені людей: Володимира Мізака (в книжці Міжак), Володимира Хроменка, Осипа Кравчука, Івана Наливайка, Миколу Костика та Івана Левицького. Всі вони загинули від руки брунатного ката. І всі вони були з духа стихії товаришами мого брата, який в 1946 році загинув за те, що й вони, але з рук червоного ката. Далекий час — бо майже півстоліття — та й події жорстоких повоєнних літ затерли в пам'яті родин, близьких і сусідів імена цих героїв і мучеників з Надвірної.

Тільки тут, на сторінках цієї енциклопедії, задокументовані їх світлі імена. Перегортаючи сторінки, нас охоплює тиха призадума, якісь рефлексії. Пам'ять відтворює фраґменти тих далеких часів, подій, знайомі обличчя і... з глибини душі виривається молитовне зітхання до Неба: „...пом'яни їх, Господи, во царствії Твоєм". Скільки то людей, що будуть гортати сторінки цієї книжки знайдено там забутих і загублених в пам'яті своїх ближніх, рідних, знайомих! А пригадавши, пом'яне їх незлим ти-

(Закінчення на стор. 3)

В ПОНЕДІЛОК, 30-ГО ВЕРЕСНЯ, ДО Парижу прибула президент Нікараґуа Віолета Чаморро. Мета її візити — поліпшення стосунків з Францією. Чаморро сподівається, що Франція не тільки збільшить обсяг торгівлі з Нікараґуа, але й подарує нікараґуанцям заборгованість, що залишилася в спадку від сандіністського режиму.

В ЧЕТВЕР, 3-ГО ЖОВТНЯ, В Празі підписано совєтсько-чехо-словацький Договір про співробітництво і безпеку. З його тексту вилучено пункт, згідно з яким сторони мусіли б утримуватися від членства у будь-яких союзах, котрі проводять ворожу політику щодо країн — учасниць договору. Чехо-словацька сторона не прийняла цього пункту, оскільки він міг перешкодити вступові Чехо-Словаччини у Европейську спільноту.

Анна-Галя-Горбач

РОЗМОВА ПРО СЬОГОДНІШНЮ БУКОВИНУ

I.

І на Буковину докотився суспільно-політичний злам, що заторкнув майже чи не всі галузі життя. Поговорити на ці актуальні питання ми мали змогу в першій половині вересня1991 року з двома представниками культурного життя, які однак просили не розкривати їхніх криптонімів М. М. та Н. Н.

Питання: — Що спинювало громадсько-політичне включення Чернівецької области й міста, як такого, в загальноукраїнський демократичний рух, що вже від кінця 1987 року почав розгортатися в Львові та сусідніх до Буковини областях: Івано-Франківській та Тернопільській?

Відповідь: — Брак активу типу братів Горинів, Чорновола та їм подібних, але також многонаціональність міста, сильно придушена національна свідомість области, себто українського сільського населення. На Буковині відродження почалося з „Червоною рутою" 1990 року, що дала поштовх до перелому. Тому що многонаціональність виявляється також в обласній структурі, то люди не реаґували спільно, кожна група була замкнена в собі.

Питання: — Як відображується національні відносини в Чернівецькій області в дотеперішній культурній політиці?

Відповідь: — Донедавна переважали всюди російські школи, навіть в українських селах. Національне усвідомлення там було дуже слабке, жодного опору русифікації не було. Сьогодні відсоток російськомовних шкіл спав. Паралельно до українців домагаються румуни шкіл з румунською мовою викладання, і в тому напрямку вже пішли деякі зміни. На деякі їхні вимоги, як наприклад, віддати їм колишню першу хлоп'ячу гімназію у Чернівцях на ліцей, влада не пішла, там залишилася російська середня школа. В самих Чернівцях румуни мали тільки в передмісті Роша середню школу, куди дітям з другого кінця міста було далеко доїжджати. Вміжчасі вони отримали в центрі міста ще одну середню школу з ліцейними клясами. Середні школи мають румуни тепер у Карабчеві та Новоселиці. Румуни мають сьогодні свою газету, свою радіопрограму, у Чернівцях видаються підручники для румунських шкіл, що існують в Одеській, Закарпатській та Чернівецькій областях. В Кишиневі друкується румунська газета „Плаюл романеск" („Румунський шлях") для румунської меншини в Північній Буковині. Редактор газети однак сидить в Чернівцях.

Питання: — Що кажуть українці Буковини на претенсії румунів щодо Північної Буковини?

Відповідь: — Офіційно про такі претенсії румунів ще в нас не говорять. Що румуни їх однак мають, і тим обґрунтовують, що Північна Буковина це частина Молдови, яку Туреччина у XVIII столітті відпустила Австро-Угорщині, про це в румунських колах говориться виразно. Але досі ми не відчуваємо якогось остраху з цього приводу, тим більше, що переважаюча більшість населення українська.

Питання: — На ці румунські історичні арґументи можна ж відповісти куди старшими: Хіба українці Буковини, маю на увазі інтеліґенцію, несвідомі минулого свого краю? Молдова ж постала після завоювання Галичини поляками в XIV столітті. Її центр був спочатку в Сереті, потім в Сучаві, радівецький єпископ належав до Галицької Митрополії. Це навіть можна вичитати в солідних румунських істориків, таких як Джюреску.

Відповідь: — Наша інтеліґенція замало обізнана з цією проблематикою, багато уважає, що непотрібно йти в глиб історії, що нинішній стан поширення українських поселень досить переконливий для того, що Північна Буковина повинна залишитися українською.

Питання: — Чи існують якісь контакти між українцями Північної Буковини з представниками української меншости в Південній Буковині, яка належить до Румунії? Там же ціла низка українських сіл в Сучавському повіті.

Відповідь: — Ще напередодні усунення режиму Чавшеску їздила група українських письменників до Сучави, де їх офіційно приймали від імени партійного апарату. Розмови з румунського боку очолював український письменник Михайло Михайлюк. В 1990 році така зустріч відбулася знову. Наші письменники повезли з Чернівець книжки, було прохання до офіційних чинників Румунії, відкрити для українців Південної Буковини бібліотеку в Сучаві. При тих розмовах письменники з Чернівець ствердили, що національна свідомість південних буковинців куди виразніша ніж їхня. Це тлумачили тим, що в них були утиски, українській меншині в Румунії не давали можливости вести своє власне культурне життя. Спільно з румунськими письменниками, що живуть у Чернівцях готується українсько-румунська антологія, що мала б появитися у ужгородському видавництві „Карпати", але досі її на книжковому ринку ще немає. Українські автори з Південної Буковини приїжджають до Чернівець, газета „Молодий Буковинець" друкує останнім часом їх твори... Буковинське культурне Товариство „Оберіг", що його очолює україніст — мовознавець Микола Бучко, їздив в Сучаву і нав'язав тісніші контакти з тамошньою українською громадою.

Питання: — Як нам відомо, то українці, які проживають в Молдавській республіці взагалі не зорганізовані й входять у статистиці за росіян. Наскільки останньо це змінилося і чи буковинці можуть в якийсь спосіб причинитися до піднесення національної свідомости цих наших земляків?

Відповідь: — У Молдавській республіці українці не мають ні шкіл, ні преси, ні культурних товариств. Вони під сильним тиском русифікації. Останьо від імени Народного Руху тут дещо зрушилося і можна надіятися, що пануючий досі стан виправиться на краще, що і їх заторкне процес національного відродження.

Закінчення буде.

УКРАЇНА БАГАТА, АЛЕ ЗАНЕДБАНА. ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ СТАТИ НА ВЛАСНІ НОГИ. ПЕРЕШЛІТЬ ВАШУ ДИВІДЕНДУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Союзовець — сеньйор

Чикаґо. — Тут 1-го жовтня закінчив 91 років життя довголітній активний діяч Українського Народного Союзу інж. Степан Куропась.

Інж. С. Куропась

Сеньйор союзових активістів, він від 1937 року був членом Головного Уряду, спершу як контролер, а відтак як заступник головного предсідника. Продовж своєї діяльноти С. Куропась зорганізував шість відділів УНСоюзу, а рівночасно був довголітнім постійним кореспондентом щоденника „Свобода", де провадив рубрику під назвою „Чикаґівська хроніка".

С. Куропась прибув до ЗСА в 1927 році і включився до організації ОДВУ та довгі роки редаґував її журнал „Самостійна Україна".

В 1988 році появилися книжкою його спомини п. н. „Спогади з України й 60 років в Америці".

Ювілят є одним із останніх живучих ветеранів Української Галицької Армії.

Український День у Кергонксоні

Кергонксон, Н. Й. (Р. Барановський) — Тут у неділю, 15-го вересня, заходом місцевого відділу Української Американської Координаційної Ради на оселі УНС Союзівка відбувся дванадцятий з черги традиційний Український День. І хоч погода була дуже погана, бо цілий день падав дощ, все ж таки коло 350 осіб місцевих і з околиць, в тому числі і неукраїнців, взяло у ньому участь.

Кожного року Український День відзначав якусь важливу подію. Цьогорічний Український День проходив у незвичайно піднесеному настрої з приводу проголошення в Києві 24-го серпня ц. р. Верховною Радою України Акту незалежности і самостійности України і запланованої у Вашінґтоні 22-го вересня маніфестації за визнання незалежної української держави урядом ЗСА під гаслом: „Тільки незалежність принесе свободу і демократію для України".

Після полуденку з традиційних українських страв, які можна було набути завдяки паням, що для цього дуже багато потрудилися, учасники мали змогу ознайомитися і оглянути багату виставку народного мистецтва, вишивки, кераміку, образи, зразки народної ноші, показ і спосіб виготовлення писанок, що демонструвала Кеті Бішук. Всі ці експонати народного мистецтва були власністю місцевих пань.

О 2-ій год. по полудні почалася програма, що її відкрив голова відділу УАКР д-р Олег Волянський. Він привітав присутніх англійською і українською мовами, розказав коротко про наші Українські Дні, що вже дванадцятий раз відбуваються на Союзівці старанням УАКРади в Кергонксоні. Він підкреслив, що цьогорічний Український День є особливо радісний, бо власне цього року закінчилася тоталітарна комуністична влада в Совєтському Союзі, а 24-го серпня ц. р. український парлямент проголосив у Києві незалежність України.

Відтак д-р О. Волянський представив присутнім симпатичну Олю Ходобу-Фриз, яка перебрала провід програми.

О. Ходоба-Фриз розповіла про ансамбль бандуристів і бандуристок „Гомін Степів", членом якого є і вона, і пояснювала присутнім кожну точку програми.

У першій частині програми ансамбль „Гомін Степів" виконав по-мистецькому композицію Г. Китастого „Гомін Степів", народну пісню „Весела річенька" і народну пісню „Дівчинонька по гриби ходила".

У другій частині програми виступили з танками діти школи українознавства в Кергонксоні, якою опікується відділ СУА. Дітей підготовила відома балетмайстер О. Оприско./

У третій частині програми знову виступив ансамбль „Гомін Степів", виконавши „Сидить дівча" і „Ти до мене не ходи" — тріо І. Лехіцький, Женя Лоза і Оля Ходоба-Фриз. Програму ансамбль закінчив бадьорим маршем „Україна" Г. Китастого.

У перервах між частинами програми виступали з промовами численні американські кандидати і кандидатки на різні законодавчі і адміністраційні пости повіту Олстер, яких представив полк. Данило Слободян.

Під час полуденку і в перервах гарно пригравали музиканти Союзівки .

У підготові і проведенні Українського Дня в різних ділянках попрацювали членки відділу УАКРади, Союзу Українок Америки, Марійської Дружини, Пласту, парафій св. Трійці і св. Володимира.

Подяка належиться усім тим, що своєю безкорисною працею причинилися для успіху цьогорічного Українського Дня, зокрема паням, що підготовили смачні страви і жертвували печиво на імпрезу. Окрема подяка адміністрації Союзівки за відступлення приміщення, кухні і кухонного знаряддя.

Імпреза пройшла з великим успіхом. Місцева преса широко інформувала про неї.

Чистий дохід розділено на різні місцеві цілі і на допомогу Україні.

У метрополії...

(Закінчення зі стор. 1)

роводі композитора Мирослава Скорика, виконавши твір останнього, дві пісні відспівала сопрано Олена Геймур при акомпаньяменті Тетяни Криси і піяніст Олександер Слободяник виконав твори Шопена і Мусорґського, що було приємним інтермеццо у поважному бенкеті.

Ключовою точкою, була промова Л. Кравчука, на яку усі присутні нетерпеливо чекали. Виголосив він її спокійним, зрівноваженим тоном. Після кожного речення промови, перекладав на англійську мову офіційний перекладач делеґації, що дещо утруднювало її належне слухання, так що сам промовець в останній частині попросив перекладача заперестати своє діло.

Л. Кравчук з Патріярхом Мстиславом І (справа) і Владикою В. Лостеном.

Л. Кравчук звертався постійно у своїх промовах до українців в ЗСА, як до тих, що після років мрій дочекалися незалежної, демократичної України. Він підкреслив, що день 24-го серпня 1991 року пройшов в Україні без одної жертви у людях, а тепер крок за кроком проходять основні зміни на економічному, політичному і духовому відтинках. Він немов звітував перед присутніми про це, що досі зроблено від проголошення незалежности — переорганізування КҐБ, зорганізування внутрішньої безпеки, власних збройних сил, передання на приватну власність підприємств і господарств, схвалення нових законів щодо капіталу, зміни грошей і ґарантій прав людини для всіх народів, які живуть на терені України. Л. Кравчук декілька разів підкреслював у своїй промові, що дальшу долю України вирішуватиме народ і що референдум 1-го грудня це найкраще покаже. Він з притиском підкреслив, що у корисних розмовах з прем'єрміністром Канади Браєном Малруні і президентом ЗСА Джорджем Бушем він не просив визнання незалежности, бо її творить народ, а коли народ її підтвердить, на карті світу появиться нова, велика держава і непотрібно буде просити, щоб хтось її визнавав або не визнавав. Л. Кравчук з певністю заявив, що Україна пройде всі складності шляху, що її чекає, і буде будувати вільну, демократичну державу. У цьому він розлічує на допомогу в праці американських українців, перед якими схиляє голову за все це, що вони досі зробили. Вкінці він запевнив, що ми не потребуємо мати сумнівів і страху, що Україна може завернути з цього нового шляху.

„Ми не зійдемо з шляху, який ми собі намітили, а ви слухайте вашого народу, вашого серця і власних переконань", — закінчив свою промову голова Верховної Ради України, що її часто переривали гучні оплески присутніх.

Програму вечора закінчив проф. Л. Рудницький ствердженням, що усі ми вірні матері Україні, чи тут, чи там, і повідомив, що в день виступу Л. Кравчука перед асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у понеділок, 30-го вересня, на щоглі перед ОН буде повівати синьо-жовтий прапор поруч прапорів інших держав світу. Такий самий державний прапор незалежної України повіває з будинку представництва України при 67-ій вулиці.

Пастор В. Домашовець закрив бенкет високопатріотичною молитвою, цитуючи Великого Кобзаря і благаючи Всевишнього, щоб дав усім згоду, спокій і любов одні до одних.

Могутній спів „Ще не вмерла Україна" із грудей понад 700 люда потряс великою залею готелю, що бачив вже не одне зібрання. Але ще ніколи досі із його щогли не повівав так гордо прапор незалежної України.

Сеньйор українських журналістів в діяспорі І. Кедрин (зліва) має слово поради для Л. Кравчука.

Л. Лук'яненко...

(Закінчення зі стор. 1)

кратію в Україні та ролю УРП в цій боротьбі. Л. Лук'яненко познайомив присутніх зі своєю програмою, заявляючи, що головним на сучасний момент є зміцнення української державности і ґарантування незалежности України. На його думку, для виходу України з кризи необхідні швидкі економічні реформи і кардинальні заходи в галузі екології та поліпшення умов і становища жінок у суспільстві.

Л. Лук'яненка підтримали 100,000 виборців. А саме таке число підписів має зібрати кожний претендент для допущення до участи в кампанії на пост президента.

„В боротьбі..."

(Закінчення зі стор. 2)

хим словом. Книжка багатоілюстрована документальними світлинами, рисунками, різними схемами, які унаочнюють текст. Вкінці подано резюме по-англійськи. Далі, додатки всяких документів, а також список жертводавців, що своєю офірністю причинилися до виходу в світ цього збірника. Підбір матеріялів, їх систематизація і предметний та іменний показник ставить книгу в ряд академічних видань. Можна тільки подивляти муравлину працю Редакційної ради, а найбільше упорядника Михайла Марунчака. Ця книга мусить бути у нас перевидана якнайскорше. А то з двох причин.

Поперше, зібраний в ній документальний матеріял має і буде мати наукову вартість для істориків не тільки українців. Крім того, на прикладах відданости справі згаданих в книзі героїв треба виховувати нашу молодь. Подруге. Вона — ця книга, як перша з ряду, повинна стати прототипом для наступних видань пам'ятників української мартирології. Їх ряд буде безконечний. Є це „opus supra cetera". Тому велика вдячність належиться всім, що причинилися до видання цієї енциклопедії наших страждань. Цей запізнілий відгук хочемо закінчити епітафійною інвокацією вищеназваного поета за всіх, поіменно згаданих в книзі: „благословенні будьте нині, і присно і вовік віків, світіть як зорі Україні, на помосту кличте юнаків". Жертвенність і самовідречення усіх, що згадуються, тут є доказом політичної зрілости нашого народу, який в рішаючі хвилини історичних подій мужньо стає на прю за державність, за право бути і жити під сонцем на своїй землі.

НЕ ТОЙ РІК

У повідомленні „Президія СКВУ відбула своє чергове квартальне засідання", надрукованому на 1-ій стор. „Свободи" з 1-го жовтня в абзаці „За фінансову сторінку звітував..." замість 1991 слід читати „залягають бюджетами ще за 1990 рік".

ПОДЯКА

З волі Всевишнього

18-го липня ц. р.

в Ню Йорку відійшла на вічний спочинок по довгій недузі дорога сестра

бл. п. СОФІЯ ЩЕРБАН

Залишилася у глибокому смутку сестра Ганна, яку покійна Софія спровадила з України, щоби вчасі недуги опікувалася нею. Похорон Софії відбувся в Ню Йорку, при сослуженні отців зі св. Юра, а тлінні останки спочили на українськім православнім цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Тому, що немаю точних адрес всіх дорогих друзів покійної Софії не можу особисто подякувати за допомогу в часі похорону, за пожертви на Служби Божі, за квіти і за сердечні співчуття по втраті дорогої сестри.

Цією дорогою складаю сердечну подяку отцям Василіянам, що вчасі недуги відвідували Софію і за похоронні відправи.

Дякую сусідам родині Яремчукам, які впродовж довгих років опікувалися Софією і до останньої хвилини життя залишилися біля неї.

Родина в Україні незабуде шляхотного відношення до їхньої сестри Софії на чужині, і буде просити Бога за Вас і Ваших нащадків за Ваше здоров'я і Ваше життя. Нехай Всевишний винагородить Вас всіх своїм багатим добром.

Сестра ГАННА ЩЕРБАН з України

ПОДЯКА

З волі Всевишнього, дня 8-го вересня 1991 р. відійшла у вічність на 76-му році життя моя найдорожча жінка

бл. п. СТЕФАНІЯ ҐЕЦ з дому ФІРМАН

Цією дорогою складаю найсердечнішу подяку о. митр. Василеві Макухові за відправлення Парастасу, Заупокійної Служби Божої, за вислови співчуття та за відпровадження покійної на цвинтар св. Марії.

Щиро дякую інж. Макарові Копаниці, Іванові Головці, Стефанові Шилкевичеві, Михайлові Дзюбасові, Маріянові Гулеві за звеличання гарним співом похоронних відправ.

Дякую похоронному заведенню Евгена Кача за взірцеве переведення похорону.

Моя глибока подяка Ярославі Лабці за щирі слова прощання покійної в похоронному заведенні від 11-го відділу Союзу Українок, якого покійна була членом. Членкиням того ж відділу за відвідування хворої в шпиталі, за щирі слова співчуття і за приготування тризни.

Спеціяльно складаю сердечну подяку дорогим Анні і Сильвестрові Петруняк за велику поміч, яку я зазнав від них, в часі мого горя.

Дякую за теплу згадку, під час тризни, про покійну Сильвестрові Петруняковї.

Особливо дякую жертводавцям, які замовили Служби Божі: Марія Савула, Люба Мриглодська, Галина Костюк, Оксана і Іванна Микитин, Ярослава Лабка, Іван і Мирослава Грибовські, Юстина Надраґа, д-р Зенон і Марія Городиські, Володимир Маркевич, Сильвестер і Анна Петруняк, Іван і Софія Головка, родина Хомяк, Зенон і Евелин Федорович, Михайло Глушок і родина, Мирослава Глушок і родина, Ірена і Петро Плис, Дарія й Ігор Сеник, Леся і Орест Сеник, Дарія Кузик, родина Ґулай, Ліда Скрипчук, Стефан Мрочко, Методій Зрада, Марян Гуль, Евген і Анна Кач.

На церкву св. Йосафата в Трентоні: 100 дол. Евген Ґец; по 10 дол. Емілія Панасюк, д-р Адам і Ольга Джаман.

На Фонд допомоги дітям Чорнобиля: 100 дол. Евген Ґец, по 20 дол.: Люба Мриглодська, Петро й Ірена Плис, Дарія Кузик, родина Ґулай, Галина Косцюк, Іван і Оксана Микитин, д-р Зеновій і Володимира Ґіль, Михайло і Анастазія Бойцун, Володимир Маркевич, Уляна Коропей, Ольга Дубик, Ігор і Дарія Сеник, Орест і Леся Сеник, Мирон і Богданна Осадца.

По 10 дол.: д-р Адам і Ольга Джаман, Ярослава Лабка, Юстина Надраґа, Іван і Мирослава Грибовські, Сильвестер і Анна Петруняк, Іван і Софія Головка, Евген і Леся Обаранець, Наталка Шилкевич, Стефан і Ірена Шилкевич, Ярослав і Анна Семкович, Емілія Панасюк.

Хай Всевишній Господь благословить вас всіх.

Щиро вдячний

муж — ЕВГЕН

На педагогічних курсах в УВУ

Чотиритижневий педагогічний курс при українському Вільному Університеті в Мюнхені (сесія Б) відбувся від 8 липня до 2 серпня ц. р. Теми викладів були різні, але головна увага була відносно матеріялів, якими можуть користуватися учителі українознавчих і Рідних Шкіл. Одним із предметів була також методика, хоч це звичайно основна тема сесії „А", але студенти сесії „Б", про яку тут мова, — користали з викладів, бо рідко можуть дозволити собі приїхати вдруге на курси. Щоб закінчити курс, треба було відбути всі виклади, підготовити і провести лекції з літератури та історії і здати колоквіюми. А коли студенти не мали занять в університеті, то більшість перебували в інтернаті, де спали і харчувалися та знайомилися з іншими студентами. Більшість студентів завдячували своє перебування Фундаціям УВУ і Шкільній Раді в Торонто, що приділили їм стипендії. Протягом цілого місяця студенти слухали викладів з літератури, які вела проф. О. Ткач. Творчість Івана Франка, Лесі Українки, „шістдесятників" і сучасних авторів — ось деякі із обговорюваних тем. Під проводом професора студенти відвідали лекції в садочку та середніх клясах при „Рідній Школі" в Мюнхені та відбували практику, яку проф. Ткач оцінювала і піддавала критиці. Часто відбувалися дискусії.

Протягом курсу студенти слухали також викладів проф. В. Косика з історії. Головною темою була нова доба української історії, себто ОУН, Друга світова війна, УПА тощо. Теми практичних лекцій бували різні і відбувалися під наглядом і за оцінкою професора. Д-р Косик заохочував до виміни думок, дискусій і дебатів.

Тижневі теми охоплювали такі предмети: етнографія (д-р М. Мушинка), історія мистецтва (д-р І. Шумська-Мороз), педагогічна психологія (д-р А. Животенко-Піянкова), географія (проф. А. Жуковський), двомовне шкільництво в Канаді (проф. Б. Н. Білаш), сучасна українська мова (проф. М. Антохій), навчання української мови для іншомовних (асист. Мирослава Онух). Обширний і цікавий матеріял студій виповнював час студентів та збагачував їх всесторонньо. Особливо цікавим предметом була педагогічна психологія. В рамках лекцій історії мистецтва студенти відвідали славний мюнхенський музей — Старий Пінакотек, де є велика колекція образів з XVI—XVII століття.

В додатку до обов'язкових годин студенти педагогічного курсу були запрошені слухати виклади на філософічному і правничо-економічному факультеті. Хоч обов'язкових лекцій було багато, все ж студенти знаходили час послухати інші виклади.

Надзвичайно цікавою була зустріч зі студентами з України, яких було близько сотні. Вони брали участь головно в курсах на інших факультетах, але двоє відбули педагогічну сесію. Завдяки цим студентам ми із Заходу, себто із ЗСА, Канади та Англії — дістали із першого джерела інформації про стан українознавства в Україні, про загальні події. Вони признали, що русифікація була дуже сильна, але відроджується зацікавлення українознавством разом із ростом націоналізму.

Присутність наших братів і сестер з України причинилася до того, що розмовною мовою була виключно українська. Тож треба відзначити, що присутність студентів з України й спілкування з ними були рівнож корисними як і самі курси Українського Вільного Університету.

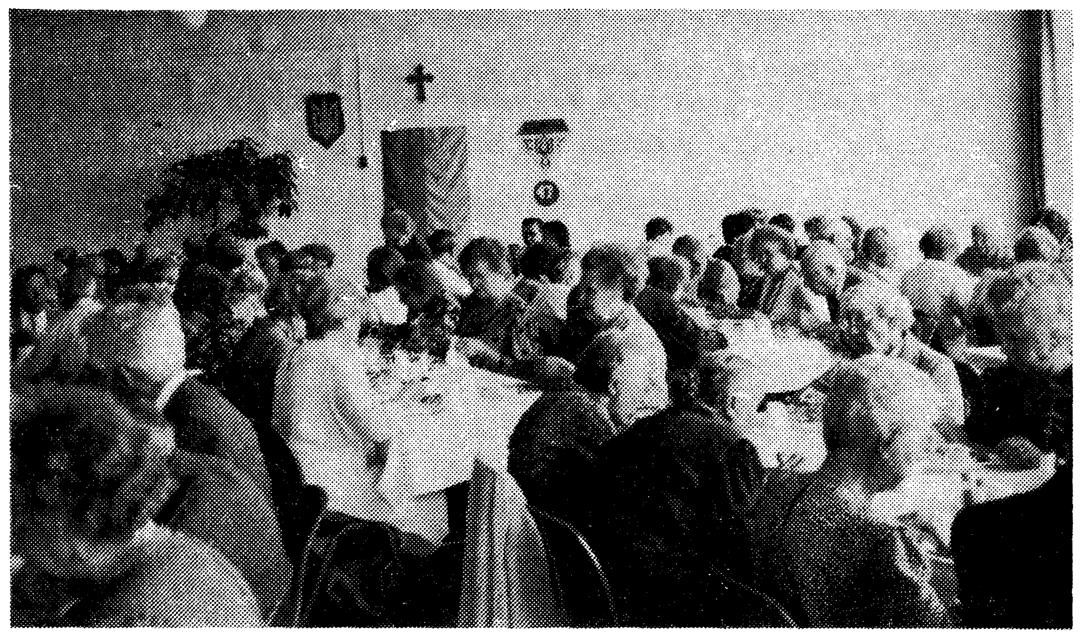
Підсумовуючи наше перебування на курсах, треба підкреслити, що, вертаючись до наших учнів із Заходу, маємо поглиблене знання українознавчих дисциплін, знаємо, якими матеріялами користуватися у дальшій праці, а із більшим зрозумінням сучасного українського студентського суспільства можемо звузити віддаль, яка часто існує між нашими учнями та їх ровесниками з України.

Христина Рак-Бравн,
інструктор „Рідної Школи"
в Нюарку, Н. Дж.

Група студентів з різних країн та їхні професори в УВУ в Мюнхені.

47-ий Відділ СУА в Рочестері відзначує радісну подію в Україні

Святковий обід 47-го Відділу СУА.

По привітанні всіх присутніх головою 47-го Відділу СУА Татіяною Шутер, Іванна Мартинець відчитала молитву поета з України Олеся Лупія. Парох церкви св. Йосафата поблагословив їду і почався обід, який ми плянували як товариську зустріч членок і приятелів нашого Відділу, які радо підтримують наші почини для добра народу.

Радісні події на Рідних Землях змінили характер нашого товариського обіду. Ми мали щасливу нагоду скромно відзначити проголошення Незалежної України, яке відбулося 24-го серпня ц. р.

Гостя з України, з молодшої ґенерації, Лідія Гриценко поділилася з нами своїми почуваннями і своїм розумінням значення цієї великої події. В дальшій розповіді, нав'язуючи до слів сучасного поета Василя Василашка:

Затуляли чужинці в обіймах нам рот
І перевертні кривдили зраджену мову,
Вилив душу в пісні український народ
І живе мій народ у співучому слові,"

Пані Лідія продовжувала: „Сьогодні оглядається назад і жахаємося від того, що ми так багато втратили. Зазираючи у себе, у свої душі, жахаємось від того, що яке випробування впало на нашу долю — не втратити, а зберегти нашу душу. Душу, яку наш народ плекав, як садівник плекає дерево — у щоденній праці, оберігаючи його від усього злого. Сьогодні ми з гордістю можемо сказати, що з Божою поміччю ми вистояли в цій жорстокій боротьбі. Вистояли і зберегли свою душу і свою пісню.

Ми здаємо собі справу, що зараз настав час важкої праці. Збудувати економічно і політично незалежну державу і жити в ній можуть тільки внутрішньо вільні люди. Спочатку мусимо подолати відстань між рабством і свободою, передусім у душі кожного з нас. Ми йдемо тяжкою дорогою, падаємо, підводимося, переборюємо страх, але вже йдемо, хоча в полоні більшовицького режиму розум і душа ще значної частини моїх співвітчизників. Ідемо і співаємо наші пісні, котрі були заборонені, розстріляні, морені голодом, але вони виривалися з-за ґрат, з братських могил і, вертаючись до нас, несли зі собою нашу історію, мову, церкву Христову, нашу Калину — Україну. Пісня не знає кордонів, вона переходить з уст в уста, з краю в край. Пісня — це наше життя".

Закінчуючи свої емоційно-зворушливі роздумування, Лідія Гриценко по-мистецьки продеклямувала „Оду до пісні" пера Романа Купчинського.

Присутні щедрими і довгими оплесками нагородили молоду гостю з України, яка своїм патріотизмом засвідчила, що з такими молодими людьми можемо бути певними, що вільна Україна буде розвиватися і скоро стане в колі вільних народів світу.

Всі ми разом радісно заспівали „О, Україно, о люба Ненько" і „Ой у лузі червона Калина".

Голова Відділу щиро подякувала присутнім за чисельну участь, та всім, хто готував смачний обід, чи допомагав в організуванні цієї товариської зустрічі.

Ірина Руснак

(Зліва): Іванна Мартинець, Лідія Гриценко і Тетяна Шутер.